

Zondagmorgencriminaliteit bij de dominee in huis

Deze foto's dateren uit 1936 en laten een zeer ongewone gebeurtenis zien. Wat wil namelijk het geval? In ons dorp heeft een overval plaatsgevonden! En niet zomaar een inbraak, maar de huishoudster van een dominee is op zondagmorgen overvallen en vastgebonden. De magere buit: 2 zilveren rijksdaalders, 2 halve guldens, 1 kwartje, 3 dubbeltjes, 1 stuivertje, 5 centen en een dameshorloge. Het resultaat: drie jaar gevangenisstraf.

In oude boekjes over Westzaan wordt deze overval wel kort genoemd, maar omdat de beide overvallers overleden zijn, is het strafdossier, dat zich in het archief van de Arrondissementsrechtbank Haarlem bevindt (bij het Noord-Hollands Archief), openbaar en kunnen we allerlei details lezen. Een korte reconstructie.

Plaats delict: het 19e-eeuwse koopmanshuis Zuideinde 87, in die tijd Wijk A115 en gebouwd in 1832. Sinds 1902 woont daar de Doopsgezinde emeritusdominee C.R. van Dokkum (1847-1937) (emeritus wil zeggen een dominee in ruste). Hij heeft een huishoudster, Trijntje Klaasdr Staal (1908-?), kortweg Trien genoemd.

Op zondagmorgen 15 maart 1936 gaat de 88-jarige dominee Van Dokkum naar de kerk, de Zuidervermaning. De 27-jarige Trien blijft thuis. Kort nadat de dominee weg is, wordt er aangebeld. Er staan twee jonge mannen voor de deur die de dominee wensen te spreken. Trien nodigt ze binnen uit om op Van Dokkum te wachten onder het genot van een bakje koffie en een sigaar. Ze weet niet dat de beide mannen, 29 en 21 jaar oud, vanuit Amsterdam zijn gekomen omdat ze gehoord hebben dat de Westzaanse dominee flink wat geld in de pastorie heeft en het huis op zondag altijd leeg zou zijn. Ze hadden buiten de huishoudster gerekend en zo ontaard een geplande inbraak in een overval, want plotseling zegt de oudste van het duo "handen omhoog!"

Trien denkt eerst nog dat het een grap is, maar ze heeft al gauw door dat het ernst is: ze wordt achterover getrokken op de vloer en begint te schreeuwen. Ze krijgt een laken dat in het huis ligt, voorgebonden en de jongste overvaller gaat in het huis op zoek naar geld. Ondertussen mag Trien van de andere overvaller opstaan, als ze maar stil is. Haar bewaker beweegt haar herhaaldelijk te vertellen waar het geld is, omdat hij werkeloos is en een vrouw en kinderen heeft te onderhouden.

De jongste indringer komt nu naar beneden en meldt zijn handlanger dat er verder niets te vinden is.

Opeengebroken kastje

Opeengebroken slot

“David, ik ga weg”, meldt hij. Eén van de twee stelt voor het meisje te binden op het bed van de dominee, wiens slaapkamer gelijkvloers is. Dat plan wordt uitgevoerd. Vlug steekt een van de overvallers de portemonnee en een horloge van Trien bij zich. Iets is immers beter dan niets.

Terwijl zij daarmee bezig zijn, wordt er plotseling aan de woning van de emeritusdominee gebeld.

Hoe is het inmiddels buiten vergaan? Rond kwart voor elf, dus ongeveer drie kwartier nadat de beide heren bij de dominee hebben aangebeld, fietst de 17-jarige Dieuwertje Mooij, die aan de Veldweg (adres Wijk P42) woont, over het Zuideinde. Wanneer ze langs het huis van de Doopsgezinde emeritusdominee komt, remt ze plotseling en stapt af. Ze hoort geschreeuw. Ze vertrouwt het niet, maar durft er zelf niet op af te gaan. Ze springt op haar fiets en rijdt hard het Zuideinde af, naar de Veldweg. Thuisgekomen licht ze haar vader in die meteen naar de vader van Trien gaat. Trien's vader, de 47-jarige houtbewerker Klaas Staal, treuzelt geen ogenblik. Zijn dochter lijdt regelmatig aan “toevallen” en het lijkt alsof dat weer is gebeurd. Hij springt gelijk op zijn fiets en begeeft zich naar de woning van Van Dokkum, waar hij na ongeveer 4 minuten aankomt. Daar ziet Klaas door de ramen in de huiskamer een onbekende man in gebukte houding staan. Klaas vermoed onraad en belt direct aan, terwijl hij

door de dichte deur heen schreeuwt: "*Wanneer je niet opendoet, gooi ik mijn rijwiel door de ruiten.*" Dan wordt de deur geopend, waarachter een ongeveer 30-jarige man staat die ook direct naar buiten komt. Deze duwt Klaas Staal rigoureus aan de kant en rent weg. Klaas is bezorgd om zijn dochter en roept "*Trien, waar ben je?*" Gelijk komt een tweede man de gang in, die hem zegt: "*De juffrouw komt wel, ze zit binnen*" En inderdaad, Klaas ontwaart dat zijn dochter op handen en voeten vanuit de slaapkamer van de dominee de gang komt inkruipen.

Als hij ziet dat zijn dochter nog leeft, keert Klaas zich om en rent de straat op, de tweede man achterna die inmiddels ook op de vlucht is geslagen. Het laatste heerschap is vanuit de voordeur rechtsaf geslagen, richting de Overtoom en Klaas gaat hem achterna, al roepend "*Houdt de dief, houdt de dief. Ze hebben mijn meisje mishandeld!*".

Hoe de achtervolging afloopt, leest u in het tweede verhaal.

Jan van der Male